

Агенција за спречавање корупције

Царице Милице 1

11000 Београд

Предмет: Пријава могућег кршења правила током изборне кампање – министар државне управе и локалне самоуправе

Прописи чију повреду треба размотрити:

Закон о спречавању корупције ("Службени гласник РС", број 35/2019, 88/2019, 11/2021 – аутентично тумачење, 94/2021 и 14/2022)

Члан 50, ст. 2:

Јавни функционер не може да користи јавне ресурсе за промоцију политичких странака, односно политичких субјеката, под чиме се посебно подразумева коришћење јавних ресурса у сврху јавног представљања учесника у изборима и њихових изборних програма, позивања бирача да за њих гласају на изборима, односно да бојкотију изборе, као и коришћење јавних ресурса за друге видове политичких активности, као што су рад са бирачима и чланством, организовање и одржавање скупова и промоција, израда и подела рекламног материјала, брошура, лифлета и публикација, политичко оглашавање, истраживање јавног мњења, медијске, маркетиншке и консултантске услуге и спровођење обука за страначке активности.

Као и друге повезане одредбе из истог закона.

Закон о финансирању политичких активности ("Службени гласник РС", број 14/2022)

Члан 23. ст. 4.

Политичким субјектима је забрањено да у току изборне кампање, изузев јавних услуга и добара додељених у складу са чланом 6. став 2. овог закона, користе друге јавне ресурсе, укључујући службене просторије, возила, вебсајтове и инвентар државних, покрајинских и локалних органа, јавних установа и јавних предузећа, осим оним јавним функционерима који користе јавне ресурсе ради заштите личне безбедности, уколико је таква употреба јавних ресурса уређена прописима из те области или одлуком служби које се старају о безбедности функционера.

Опис ситуације и правна квалификација:

На веб-сајту државног органа – Министарства државне управе и локалне самоуправе, дана 10.11.2023. објављена је вест под насловом „Мартиновић: воља народа, а не лажи и манипулације“, која је на дан подношења ове пријаве била доступна на адреси:

<https://mduls.gov.rs/saopstenja/martinovic-volja-naroda-a-ne-lazi-i-manipulacije/>

У тексту се прво преносе информације о једном конкретном случају уписа у бирачки списак и начину ажурирања бирачког списка, сада и у прошлости, као информација иза које стоји то министарство као ресорно надлежно.

Међутим, иза тог дела следи изјава министра државне управе и локалне самоуправе, др Александра Мартиновића, која служи томе да се представе у негативном светлу политички субјекти („тзв. проевропске опозиционе странке“) за које се каже да „траже алиби за изборни пораз“ и да стварају „политичку припрему да се 17. децембра, одмах по завршетку избора, прогласи изборна победа опозиције и да се изађе на улице српских градова и општина, те да се изазове хаос, па можда и грађански рат.“

Такође се у изјави министра именују у негативном контексту и поједини кандидати за народне посланике са једне изборне листе за које се каже да су „политички авантуристи и неодговорни људи, којима је лични и страначки интерес изнад Устава, закона и националних интереса“.

Кроз речи „уверени смо да огромна већина грађана Србије неће поћи путем ових политичких авантуриста и неодговорних људи“, министар позива грађана да на изборима 17. децембра 2023. гласају за друге изборне листе, а не за ону која се без дилеме може идентификовати из изјаве министра, што је изричито забрањено на основу члана 50. ст. 2. Закона о спречавању корупције. При том се такав позив врши не само у његово лично име, већ се износи као став министарства („уверени смо“).

У вези са могућим тумачењима одредбе члана 50. ст. 2. ЗСК напомињемо такође да су поједине забрањене радње ту наведене само примера ради, јер се користи израз: „под чиме се посебно подразумева“). Другим речима, ту норму треба тумачити тако да је јавним функционерима забрањено да користе веб-сајтове органа власти и за сваки други вид промоције политичких странака и политичких субјеката (поред оног што је изричито наведено иза израза „под чиме се посебно подразумева“), било да је промоција политичког субјекта позитивна или негативна.

Такав закључак се несумњиво може извести и из других одредаба ЗСК, а пре свега правила о сукобу интереса. Наиме, јавни функционер је дужан да јавни интерес не подреди приватном, да се придржава прописа који уређују његова права и обавезе и ствара и одржава поверење грађана у савесно и одговорно обављање јавне функције (члан 40. ст.1). Јавни функционер такође не сме „да користи јавну функцију зарад стицања било какве користи или погодности за себе или повезано лице“ (члан 40. ст. 2) и забрањено му је да „употреби, ради стицања користи или погодности себи или другом или наношења штете другом, информације до којих дође на јавној функцији, ако нису доступне јавности.“ (члан 40. ст. 3). При том је сукоб интереса у ЗСК одређен као „ситуација у којој јавни функционер има приватни интерес који утиче, може да утиче или изгледа као да утиче на обављање јавне функције,“ а приватни интерес као „било каква корист или погодност за јавног функционера или повезано лице“(члан 41).

Политичке странке чији су јавни функционери чланови или функционери (министар Мартиновић је такође члан председништва Српске напредне странке <https://www.sns.org.rs/o-nama/predsednistvo-srpske-napredne-stranke>) јесу повезана лица са јавним функционером у смислу ЗСК, а објављивање негативних информација о политичким противницима те политичке странке на веб-сајту органа власти представља погодност за повезано лице. Интерес повезаног лица (политичке странке) је у овом случају утицао, могао утицати, а у најмању руку је „изгледао као да утиче“ на одлуку министра да изјаву наведеног садржаја уопште да у својству јавног функционера, а може се такође претпоставити да је утицао и на одлуку да та изјава буде објављена на веб-сајту Министарства.

Уз све то, у изјави су наведене и информације чије се порекло и тачност не може проверити и које нису биле доступне јавности пре његове изјаве. У поступку би Агенција требало да испита да ли је министар до неке од тих информација дошао вршењем јавне функције, а у вези са могућом повредом члана 40. ст 3. Реч је о следећим тврдњама: 1. да ће опозиција бити поражена на изборима; 2. да ће опозиција 17.12.2023. прогласити победу на изборима; 3. да ће након тога опозиција изаћи на улице, изазвати хаос, а можда и грађански рат.

Из свега наведеног произилази да коришћење веб-сајта органа власти од стране јавног функционера у корист политичке странке или другог политичког субјекта са којим је повезан представља повреду Закона о спречавању корупције, било да је у току изборна кампања или не. Такође је несумњиво да наношење штете конкурентима те политичке странке или другог политичког субјекта, представља корист за политичку странку или политички субјект са којим је јавни функционер интересно повезан.

Из свих наведених разлога, кршење правила из члана 40. и 41. Закона о спречавању корупције од стране јавног функционера, које се манифестује у коришћењу јавних ресурса у корист политичког субјекта са којим је јавни функционер повезан, уједно представља и кршење члана 50. ст. 2. истог закона.

Пре подношења ове пријаве разматрана је и могућност повреде правила из члана 50, ст. 4, а према којој је „јавни функционер дужан да увек недвосмислено предочи саговорницима и јавности да ли износи став органа у којем врши јавну функцију или став политичке странке, односно политичког субјекта.“ На веб-сајту политичке странке је пренето саопштење Министарства, заједно са изјавом функционера, уз позивање на новинску агенцију као извор <https://www.sns.org.rs/novosti/vesti/martinovic-volja-naroda-ne-lazi-i-manipulacije> . Из тога се може закључити да је изјава дата у својству јавног функционера, те да формално представља став органа у којем јавни функционер врши јавну функцију, а не став политичког субјекта, иако по садржини изјава личи на изношење става политичке странке. Стога је у овом случају реч о тежој повреди законских одредби, односно о свесном коришћењу ресурса органа власти да би се промовисали политички субјекти, а не тек о пуком пропусту јавног функционера да јасно назначи у којем својству јавно наступа.

Када је реч о евентуалној повреди Закона о финансирању политичких активности, на основу расположивих информација подносилац пријаве не може да утврдити да ли је јавни функционер приликом кршења правила, поступао искључиво као појединац, или је по среди прекршај у којем је на неки начин учествовала и политичка странка чији је функционер.

Транспарентност Србија

Тим за праћење изборне кампање

Београд, 13.11.2023.